

Tidskriften

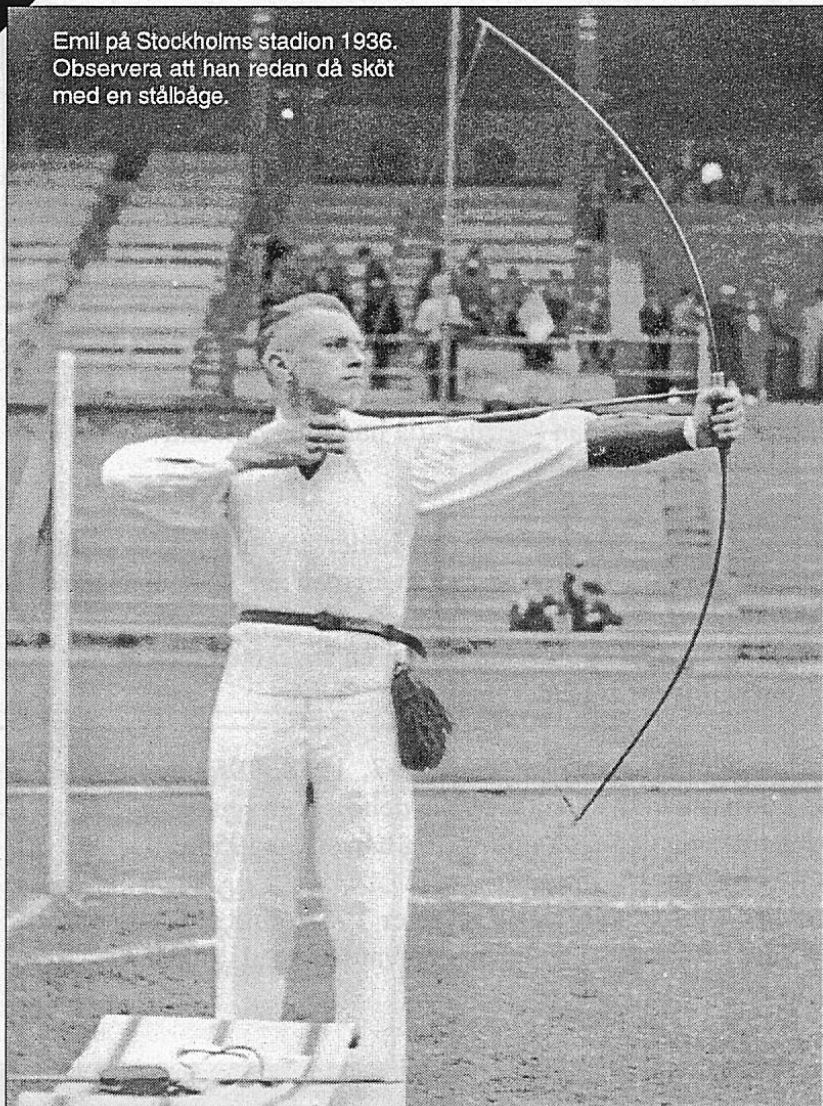
BÅGSKYTTE

Årgång: 55 NR 2 2002

Månadens reportage: Emil Heilborn 101 år

Emil på Stockholms stadion 1936. Observera att han redan då sköt med en stålbåge.

Text: Leif Janson, färgbilder: Karm Nordström

Heilborn

Emil

ännu högre grad jämfört med idag. Man hade inga hjälpmedel i form av klicker, stabilisatorer eller ens sikten på den tiden. Dessutom var bågarna känsliga vid inkonsekvent skjutning och de sparkade ganska mycket i skottet. Emil berättar att han aldrig har skjutit med en rekurvbåge.

Men det var en till i familjen Heilborn som var mästerrytt. Det var Emils syster Ina Catani. Ina vann VM 1935, året före Emils VM seger, hon har dessutom två SM-titlar.

Den första bågen

Emil började skjuta båge i Stockholm. Den första bågen köpte han hos Nordiska Kompaniet, NK, som var en mycket fin affär på den tiden, man hade ju bågskytte-materiel. Emils första båge var engelsk och tillverkad av det klassiska materialet idegran. De gamla bågskyttarnas dröm var att få skjuta en riktig båge av idegran, kallades långbåge. Pilarna som också köptes in på NK var troligtvis tillverkade i England (kan ha varit gjorda i USA). De var av cederträ med pilarnas främre del förstärkta (genom en sorts laskning) av hårt trä (beef wood). Sådana pilar kallades "fotade" pilar. Dessa exklusiva pilar höll mycket längre, dels mot nötning och dels också om man missade tavlan och träffade marken. Pilarna knäcktes vid spetsen ganska ofta på den tiden. Emils gamla pilar var vackert målade (eng. cresting) och fjädrade med kal-konfjädrar.

I höstas hade jag nöjet och glädjen att få träffa bågskytten Emil Heilborn, en av våra största bågskyttar genom tiderna. Jag har träffat honom tidigare, men då i en mer affärs-mässig form, Emil som industrifotograf.

En av Sveriges nio (sju manliga och 2 kvinnliga) världsmästare i tavelsskytte genom tiderna är Emil Heilborn 101 år och still going strong. Den skarpa synen är idag knappast vad den en gång varit för bågskytten Emil. Men han bor själv i en egen lägenhet i Stockholm. I den får han

hjälp av hemtjänsten. Emil som vann VM 1936 och har dessutom vunnit 7 SM i rad i tavelsskytte (åren 1930–36), vilken ingen annan har kunnat göra. Den första officiella SM-tävlingen arrangerades 1929. Segraren då hette Erik von Rosen och kom också han från Stockholm. Därefter dominerade Emil Heilborn med sina sju SM i rad.

Stilren skytt

Mästerskytten Emil hade en mycket fin och stilren skjutteknik vilket tydligt kan ses på bilden från mästartiden. Utan bra skjutteknik var det svårt att försöka tävla med de bästa. Då gällde den devisen i

Hur tränade man på den tiden? "Vi tränade ibland tillsammans och delgav varandra olika råd. Men oftast fick man träna ensam," berättar Emil. Men vad var det som gjorde att du blev så bra. "Jag läste bl.a. ur en amerikansk bok (tryckt 1929) som beskrev olika moment och tekniken att sikta. Böckerna var mycket viktiga för min utveckling," fortsätter Emil. Han visar den gamla boken som fortfarande ligger på ett lättillgängligt ställe i Emils lilla trevliga hem. I Emils bok kan man läsa om bl.a. hur viktigt det är att ta ut en korrekt fotställning. Skjutningens olika moment finns fint framställda i bildsekvenser. Man kan också läsa om fördelen att ha en båge tillverkad av lemon wood, materialet har citronfärg men har inget att göra med fruktträdet.

Siktningen på långa håll gick till så att man hade en pinne, målad med olika färger, som var nedslagen i marken någonstans framför tavlan. När man drog upp bågen kunde man använda pinnen i kombination med pilspetsen för att sikta. Detta förfaringssätt kallas "point of aim". Det var beskrivet i våra regelböcker långt in i modern tid.

Munkulan

Det var svårt att komma fram på de långa avstånden med den tidens utrustningar. Bågarna hade dåligt kast och pilarna var tunga. Därmed fanns stor risk att man skymde tavlan med handen. Men nöden är uppfinningarnas moder tänkte någon (svårt att få fram ett namn), och menade att om man sänker draghandsen, kan man se tavlan och point of aim när man siktar. Draghandsen hamnade då ganska långt ned mot bröstet. För

att komma till samma position om och om igen satte man en kula på strängen. Därmed var munkulan uppfunnen. Eller som man då kallade den ett munmärke.

De första VM-tävlingarna

Den första VM-tävlingen arrangerades 1931 i Lwow, Polen. Då sköt män och kvinnor i en och samma klass. Emil, som var den ende svenske deltagaren, blev fyra i detta sitt första VM. Ingen svensk deltog i VM 1932, men året efter var Emil med igen och då blev han silvermedaljör. Tävlingarna hölls då i London och för första gången fanns en separat damklass. 1934 gick VM i Båstad, där vann Henry Kjellsson före Emil Heilborn, dubbelt svenskt i vårt egna första VM. Henry Kjellsson förtjänar att nämnas speciellt. Henry Kjellsson var flygingenjör och var med och konstruerade flera svenska flygplan och framför allt, tycker vi bågskyttar, konstruerade han den svenska stål-bågen och stålpilarna. Hans son, skådespelaren Ingvar Kjellsson, har också prövat bågskytte.

Året 1935 gick VM i Bryssel, det var nu Emils syster Ina vann. Emil blev tia. Det som var mycket intressant vid detta VM var att man hade score keepers (protokollförare) som satt framme vid tavlorna gömda bakom halmtavlor. Dessutom hade man finalskjutningar! Båda dessa moment har vi idag vid OS. Man var tydligen bra på att tänka rationellt redan då!

Vid VM i Prag slutar Emil Heilborns bågskyttehistoria med en guldmedalj för honom själv (Det fanns faktiskt inga medaljer då, men vinnaren fick en fantastiskt fin lagerkrans och pil i silver.)

Träningen

Med bågen i handen bar det av till Stockholms Bågskjutningsklubbs bana bakom Stockholms Stadion. Där tränade Emil många gånger. "Det blev nästan varje dag, oftast 4 – 5 gånger i veckan. Mest sköt jag på de kortare hållen, när jag var uppe på träningen vår, sommar och höst. Vintertid tränade vi inget bågskytte. Fältskytte hade jag aldrig hört talas om," berättar Emil.

Syster Ina Catani erövrade en bronsmedalj. Emils "vinnarbåge" var tillverkad av Seefab, Sanvikens Fabriks AB. Emil visar en annons där det står, att Emil hade skjutit med den svenska stålbågen då han vann VM.

"Tidningarna blev mer intresserade när det gick bra för mig. Det betydde att det kom allt fler, både män och kvinnor, till vår sport. Antalet startande ökade därmed vid våra tävlingar," berättar Emil.

Emil var fotograf

Emil Heilborns profession var fotograf och han har varit en mycket känd fotograf. Dels har han tagit mängder av stillbilder, som varit på flera utställningar. Han har som företagsfotograf haft många stora företag som kunder men också som filmare är Emil känd. Det var han som filmade Arlanda flygplats tillkomst från det första spadtaget 1958 till det sista 1963.

Den filmen på 16 mm visar Emil upp för mig. Det är ett stort hjul, som lär ta någon timma att spela upp.

Allkonstnären Emil är också intresserad av musik. Han kan fortfarande ta ton på sitt dragspel. Tyvärr fick jag vid det här tillfället aldrig lyssna på han sätta att traktera sitt instrument.

Det var en fin upplevelse att få träffa vår gamle mästare, som nu också finns dokumenterad på digital video. Denna genomfördes med fin hjälp av Gunnar Heilborn, Emils son.

Bilderna:

Omslag: Emil med en båge av idegran.

Emils VM-pris en pil av silver och en lagerkrans av silver

Emil med sitt dragspel med dottern Karin i förgrunden.

Foto (färgbilderna) Karin Nordstrom (född Heilborn och Emils dotter)

Varning till arrangörer!

SBF har fått ett antal förfrågningar om deltagande vid våra nationella tävlingar, även träningsläger, av personer som sysslar med annat än bågskytte. FITA har varnat oss för dessa organisationer som sysslar med annat än bågskytte. Man kanske vill ta in folk i vårt land av olika skäl. Andra länder och andra idrotter har drabbats negativt av detta. Man utnyttjar idrotten för att komma in i ett land.

Om din klubb kontaktas av något land/person för deltagande i tävlingar, **ta direkt kontakt med SBF.**

Lova dem ingenting och framför allt boka inga hotellrum, som kan stå din förening dyrt. Om målet för "gästerna" är att enbart komma in i landet, står ni ju själva för bokningarna.

Om internationella skyttar ska tävla i Sverige måste alla pengar för hotell, mat, transporter och staravgifter skickas i förväg till er. Om ni ska bjuda hit något lands skyttar måste ni säkert känna till vilka ni inbjuder. Naturligtvis gäller detta knappast våra nordiska bröder och systrar.

Leif Janson

EFTERLYSNING!

Bågskyttens redaktion efterlyser information kring denna Rydbåge som enligt Bertil Hissen Olsson på bilden, tagen 1966, skall finnas i någons ägo.

Ring gärna:

0143 125 05

eller

0709 - 61 64 22

Mail:

bagskytten@vadstena.nu

red.